

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ถือว่ามิใช่อิทธิพลที่สุด เพราะประชาชนมีสิทธิที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และสามารถตรวจสอบการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตย

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของประชาธิปไตยไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะรวบรวมผู้ที่ให้ความหมายแต่ละท่านได้ ดังนี้

ชโยนันต์ สมุทวนิช (2524 : 2) คำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) นั้นมาจากภาษากรีก คือ Demo แปลว่าประชาชน กับ Kratien แปลว่า การปกครอง ซึ่งตามแนวคิดประชาธิปไตยสมัยโบราณ โดยนักปราชญ์กรีกโบราณ เช่น Aristotle กล่าวถึงประชาธิปไตยในความหมายของรูปแบบการปกครองรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครอง โดยตรงด้วยการร่วมประชุมพิจารณาตัดสินปัญหาาร่วมกันในที่ชุมนุมโดยตรง และทำการเลือกเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐบาลโดยตรงเป็นประชาธิปไตยบริสุทธิ์ ทั้งนี้

เพราะประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองตนเองในทุกกรณี ถ้ามีปัญหาขัดแย้งสำคัญไม่ต้องผ่านตัวแทน ในความเห็นของอริสโตเติลการปกครองแบบใดเป็นการปกครองที่ดีที่สุดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงว่าการปกครองนั้นให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนกว้างขวางเพียงใด และไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้มีอำนาจในการปกครอง หากขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ว่าผู้ปกครองนั้น (อาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลหรือคนจำนวนมาก) ใช้อำนาจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวมหรือเพื่อประโยชน์เฉพาะตัวของกลุ่มหรือชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง

วิสุทธิ โทธิแทน (2524 : 29) ให้นิยามคำว่าประชาธิปไตยมีความหมายกว้างขวางเป็นทั้งแนวความคิดระบบการปกครอง วิธีในการดำเนินชีวิต รากศัพท์ของคำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) มาจากภาษากรีก 2 คำคือ Demos ที่แปลว่าประชาชน (The People) และ Kratein ที่แปลว่าการปกครอง เมื่อรวมคำเป็น Demokratia ประชาธิปไตยจากรากศัพท์จึงหมายถึง “การปกครองโดยผู้ถูกปกครอง” (Rule by the Rule) หรือการปกครองโดยประชาชน (Government by the People) ซึ่งอดีตประธานาธิบดี Abraham Lincoln ของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวสุนทรพจน์ขยายความเข้าใจในรากศัพท์ของประชาธิปไตยว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (Government of the People, by the People, for the People)

คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ (2527 : 7) ได้ให้ความหมายในภาษาไทย ประชาธิปไตยเป็นคำสนธิมาจากคำว่า “ประชา” หมายถึงประชาชนหรือปวงชนกับคำว่า “อธิปไตย” หมายถึงอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อรวมกันแล้วคำว่า “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึงการที่อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน เป็นระบบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งถือว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมิให้อำนาจอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่งหรือคณะใดคณะหนึ่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2538 : 503) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึงระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ (2532 : 4) ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกันคือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่าง ๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิ

เสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะกำหนดไว้แน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

สำนักงานอัยการสูงสุด (2541 : 33) ประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลเป็นของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ

อมร รักษาศักดิ์ (2543 : 12) “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจของประชาชน นั่นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ที่ว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ ระบบที่เน้นหนักให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุด เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ยึดหลักการว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ สำหรับผู้ใช้อำนาจนี้ประชาชนได้มอบหมายให้ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการทำงานแทนประชาชนทั้งประเทศ จึงเรียกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยว่ารัฐบาล และระบอบประชาธิปไตยยังหมายถึงรูปแบบการปกครองและวิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และอำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน

2. ประเภทของระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ. 2532 : 59 - 63)

1. ประชาธิปไตยทางตรง เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรงด้วยตนเอง โดยการลงประชามติ หรือ referendum
2. ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน เป็นการมอบอำนาจของประชาชนให้กับตัวแทนด้วยการเลือกตัวแทน ซึ่งเป็นการมอบอำนาจล่วงหน้าแก่ผู้แทนให้ไปปฏิบัติหน้าที่แทนในนามของประชาชน
3. ประชาธิปไตยแบบกึ่งตรง เป็นการผสมผสานแนวคิดของทั้ง 2 แบบข้างต้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน แต่ใน

ขณะเดียวกันก็ให้สิทธิประชาชนแทรกแซงในขบวนการทางการเมืองได้ เช่น การปลดผู้แทนก่อนหมดวาระ (recall) ให้ประชาชนร่วมกันเสนอร่างกฎหมายเองได้ (initiative) ให้ประชาชนยับยั้งร่างกฎหมายได้ (veto) ให้ประชาชนร่วมกันลงประชามติในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญได้ (referendum)

ระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2542 : 204 - 210)

1. ระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy) ซึ่งการปกครองอยู่ในอำนาจของพลเมืองส่วนใหญ่โดยแท้จริง หลักการบริหารและสถาบันการเมืองขึ้นอยู่กับ การแสดงออกของพลเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกและความต้องการของตนเอง พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสภาประชาชน รวมทั้งมีอำนาจในการควบคุมสภาบริหารผ่านสภาประชาชน

2. ประชาธิปไตยโดยตัวแทน (representative democracy) ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองด้วยตัวเอง โดยตรง แต่ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนให้ทำหน้าที่ตัดสินใจการปกครองแทนตน ซึ่งอริสโตเติลกล่าวว่าเป็น ระบอบการปกครองโดยคนส่วนน้อยภายใต้การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสาระสำคัญของการนี้มีใช้การปกครองส่วนน้อย แต่อยู่ที่การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลักดันความต้องการของตนผ่านกระบวนการทางการเมือง ประชาชนจะมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของตน โดยผ่านการเลือกตั้ง (elections) และหากผู้ปกครองไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะถอดถอนผู้ปกครองได้

3. ลักษณะสำคัญของการปกครองของระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะที่สำคัญคือ (สำนักงานอัยการสูงสุด. 2541 : 33)

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. เป็นการปกครองที่มุ่งหวังให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์

4. ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครองและเคารพในสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

5. ประชาชนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย (กฎหมายให้การคุ้มครองทุกคนเท่ากัน) และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด

6. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การเรียกร้องให้ ส.ส. ในเขตเลือกตั้งของตนตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของตน

4. หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล
2. ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ
3. การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
4. อำนาจอสูงสุดในการปกครองประชาชนเป็นของประชาชน
5. อำนาจปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครองโดยวิธีการแสดงความยินยอมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง
6. ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดหากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ (สำนักงานอัยการสูงสุด. 2541 : 33)

5. ลักษณะและหลักการประชาธิปไตย

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความลักษณะและหลักการของประชาธิปไตยต่าง ๆ กัน ดังนี้

จรรยา สุภาพ (2519 : 6-27) มีความคิดเห็นว่าประชาธิปไตยนั้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับปัจเจกบุคคล โดยมุ่งที่จะให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลทั้งในด้านทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น จึงจัดเป็นระบอบการปกครองที่ยกย่องคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยสรุปเป็นหลักการของระบอบประชาธิปไตยได้ ดังนี้

1. หลักเหตุผลประชาธิปไตยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผลและสามารถใช้เหตุผลที่ตนมีอยู่ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลนี้จะเป็นคุณสมบัติที่ติดกับมนุษย์มาตั้งแต่เกิดและจะมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน

2. หลักความยินยอม กระบวนการของประชาธิปไตยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมหรือสมัครใจ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลมีเสรีภาพและตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังนั้นบุคคลที่มีเหตุผลเท่านั้นที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นหรือยอมรับในข้อยุติที่มีเหตุผลได้ ซึ่งข้อยุติที่มีเหตุผลในระบอบประชาธิปไตยนี้ก็คือสิ่งที่ป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. หลักความเสมอภาค ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยหมายถึงความเท่าเทียมกันในเรื่องต่อไปนี้คือ

3.1 ความเท่าเทียมกันทางการเมือง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง และการลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

3.2 ความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิของพลเมือง ได้แก่ การได้รับหลักประกันในเรื่องที่อยู่อาศัย การศึกษาอบรม การรับบริการจากหน่วยราชการ และสิทธิอื่นๆ ที่พลเมืองควรจะได้รับ โดยเท่าเทียมกัน

3.3 ความเท่าเทียมกันในด้านกฎหมาย ได้แก่ พลเมืองจะต้องได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยเสมอภาคกัน

3.4 ความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับคุณค่าของความเป็นคนของบุคคลอื่นไม่ต้องการให้มีการดูหมิ่นเหยียดหยามจนกระทั่งกลายเป็นการแบ่งชนชั้นวรรณะ

3.5 หลักศีลธรรมประชาธิปไตย มีความเชื่อถือว่ามนุษย์เป็นผู้มีศีลธรรมมีจริยธรรมระลึถึงสิทธิและประโยชน์ของบุคคลอื่น คำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมอยู่เสมอทำให้มนุษย์มีความประพฤติชอบปฏิบัติชอบ

3.6 หลักความสามารถในการพัฒนาตนเอง ประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าและมีความเจริญในด้านความคิดสติปัญญาตลอดจนความรับผิดชอบทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ

3.7 หลักการปกครองตนเอง ประชาธิปไตยจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเชื่อในความสามารถทางด้านสติปัญญาความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ สำหรับวิธีการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การให้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยตรงและการให้ตัวแทนที่เลือกแล้วเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนซึ่งเป็นวิธีทางอ้อมวิธีการทั้งสองแบบนี้จะยึดเสียงข้างมากเป็นข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ

3.8 หลักเสรีภาพประชาธิปไตยเชื่อว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพจะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองทั้งในด้านสติปัญญาความรู้ ศีลธรรมตลอดจนการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ สิ่งเหล่านี้จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคม โดยส่วนรวม แต่ทั้งนี้ต้องใช้อำนาจควบคุมไปกับเสรีภาพเพื่อจำกัดข้อบกพร่องการเอาใจเอาเปรียบเพื่อให้เสรีภาพดำรงอยู่ภายใต้ผลอันชอบธรรมในสังคม

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552 : 62) ได้สรุปหลักการของประชาธิปไตย คือ ประชาชนปกครองตนเอง ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยจะยึดหลักเสียงข้างมากในการตัดสินใจปัญหาหรือลงมติในเรื่องต่าง ๆ แต่ก็ต้องรับฟังเสียงข้างน้อยหรือมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. เป็นอำนาจของปวงชน
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ
3. การปกครองต้องถือเสียงข้างมาก
4. ประชาชนต้องมีสิทธิและเสรีภาพ
5. หลักความเสมอภาค

วิชัย ตันศิริ (2548 : 302-319) ได้สรุปหลักการที่สำคัญของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วยหลักการดังนี้

1. หลัก “อำนาจอธิปไตย” เป็นของมวลชน หรือมาจากประชาชน
2. หลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. หลักการที่สำคัญประการที่สาม คือ หลัก “การปกครองของกฎหมาย”

(The Rule of Law)

4. หลักของการรวมศูนย์อำนาจในรัฐสภา และหลักการแยกอำนาจการ
 กานอำนาจ

อนึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยยังมีลักษณะสำคัญในแง่ของหลักการ และอุดมการณ์ ไว้ดังนี้ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ. 2543 : 32-34)

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
2. รัฐใช้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยใหม่ที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้น จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง
6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจอปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง
8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน
9. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพของพลเมือง
10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมาย และความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น
12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขังหรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิด และจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง ฯลฯ

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2549 : 677-683) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ดีว่าเป็นลักษณะสากลจะต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพราะฉะนั้นประชาชนจึงมีอำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ทั้งการแต่งตั้งและถอดถอน ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

2. หลักเสรีภาพ

2.1 เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยครอบคลุมทั้งเสรีภาพในทางการเมือง ได้แก่ การใช้สิทธิในการกำหนดผู้ปกครอง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

2.2 เสรีภาพในการนับถือศาสนา ระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่จะเชื่อหรือยอมรับนับถือศาสนาใดก็ได้

2.3 เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ระบอบประชาธิปไตยถือว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพสุจริตได้ตามความสมัครใจของตน หรือตามความถนัดของตน

2.4 เสรีภาพในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เมื่อประชาชนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ประโยชน์อันเกิดจากการประกอบอาชีพโดยสุจริตจึงควรเป็นของประชาชน

2.5 เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ประชาชนจึงสามารถเคลื่อนย้ายเพื่อเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยของตนได้อย่างเสรี

3. หลักความเสมอภาค ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยหมายถึง ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องของ “โอกาส” ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในเรื่อง “ความสามารถ”

4. หลักกฎหมาย

4.1 กฎหมายต้องมีที่มาที่ชอบธรรม นั่นคือ กฎหมายต้องมาจากการ บัญญัติของตัวแทนที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชน

4.2 การบังคับใช้กฎหมายจะต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกชั้น วรรณะ กล่าวคือ ถ้ามีผู้ใดละเมิดไม่ว่าผู้ละเมิดจะยากดีมีจนอย่างไร จะต้องได้รับ โทษอย่างเดียวกัน

4.3 ประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรม อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

5. หลักเสียงข้างมาก การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการ ปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการ ตัดสินของประชาชนในการกำหนดตัวผู้ปกครอง หรือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่าย บริหารและฝ่ายตุลาการ เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกันให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจเหล่านั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ถ้าเป็นเรื่องสำคัญมากจะต้องพยายามให้มีเสียงข้างมากจำนวนมากจริง ๆ แต่ถ้าเป็นเรื่อง ทัวไปก็ให้ใช้เสียงข้างธรรมดา (Simple Majority) เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

จากหลักการดังกล่าว วรทิพย์ มีมาก และคณะ (2547 : 47-49) ได้นำเสนอ หลักการของประชาธิปไตยไว้อย่างน่าสนใจอย่างมาก เช่นเดียวกันดังนี้

1. หลักความเสมอภาค ได้แก่

1.1 ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึงประชาชนทุกคนสามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น การไปสมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด สามารถไปลงสมัครรับเลือกตั้งได้ หรือการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งประชาชนที่มีสิทธิออกเสียง 1 คนไม่ว่าจะรวยจะจน ไม่ว่ามีหรือไม่มี ยศฐาบรรดาศักดิ์ ไม่ว่าจะมีสีผิวใด ก็สามารถเลือกผู้แทนราษฎรได้ 1 คนเหมือนกัน ไม่มีคน ใดมีสิทธิออกเสียงได้มากกว่า 1 เสียง หรือออก 1 เสียง แต่เลือกผู้แทนราษฎร ได้มากกว่า 1 คน

1.2 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ หมายถึง บุคคลไม่ว่าจะรวยหรือจน ไม่ว่ามีหรือไม่มียศฐาบรรดาศักดิ์ ไม่ว่าจะมีสีผิวใด ต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพ

หรือการทำงาน ไม่มีการให้อภิสิทธิ์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ และการแข่งขันในการประกอบการต้องเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม ไม่มีการผูกขาดทางการค้าหรือให้ประโยชน์เฉพาะพวกพ้องของตน

1.3 ความเสมอภาคทางโอกาส หมายถึง บุคคลสามารถจะได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาลและการให้บริการต่าง ๆ จากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักสิทธิและเสรีภาพ สิทธิเป็นเรื่องของประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับตามกฎหมาย เช่น สิทธิในทรัพย์สิน การศึกษา และการรักษาพยาบาล เป็นต้น เสรีภาพจะเป็นเรื่องของความเป็นอิสระในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่บุคคลต้องการ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เช่น การเขียน การพูด การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งสมาคมและพรรคการเมือง เป็นต้น

3. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้กฎหมายเป็นหลักในการบริหารประเทศ บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้กฎหมายต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ การดำเนินคดีกับบุคคลต้องกระทำผ่านทางกระบวนการยุติธรรม ไม่ใช่ “ศาลเตี้ย” และ “กฎหมาย” ต้องอยู่เหนือ “กฎหมาย” ผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษตามความคิดที่ได้กระทำลงไป

4. หลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย ความคิดเห็นของบุคคลในสังคมย่อมแตกต่างกันได้ แต่เมื่อมีการตัดสินใจเพื่อบำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หลังจากการอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นกันแล้ว บุคคลจะยอมรับมติของเสียงข้างมากที่มีพื้นฐานของเหตุและผล มิใช่ “พวกมากลากไป” แต่ขณะเดียวกัน ก็ยอมรับในเสียงส่วนน้อย โดยไม่มองว่าความเห็นของเสียงส่วนน้อยเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเยาะเย้ยถากถางหรือถือว่าสมาชิกเสียงส่วนน้อยเป็นศัตรู

5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถทำได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งดังนี้

5.1 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์

5.2 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง

5.3 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

5.3.1 การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง

5.3.2 การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กับัตรเท่านั้นที่จะทราบว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

5.3.3 ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียง ได้คนละหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสีย

5.3.4 ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

5.4 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่าง ๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ

นอกจากนี้ บุญเสริม นาคสาร (2549 : 524) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบ ควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การแสดงประชามติ (referendum) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ประชาชนสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

2. การริเริ่มเสนอแนะ (initiatives) เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทน หรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของผู้แทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะ

นโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอ หรือเสนอแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่ง (recall) เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน หากปรากฏว่าผู้แทนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยทุจริต ประชาชนสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่งได้

4. การประชาพิจารณ์ (public hearings) เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดูตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ก็ตามอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิเสรีภาพ ประชาชนสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง และผลดีผลเสียก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาสามารถสรุปหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วย หลักความเสมอภาคเท่าเทียมและเป็นธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเคารพซึ่งกันและกัน หลักของการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการยอมรับอำนาจธิปไตยเป็นของประชาชน การแสดงประชามติและหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย นอกจากนี้ต้องยึดหลักของการร่วมรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของประเทศของทุกคน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

โกวิท พวงงาม (2544 : 26-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐบาล หรือองค์กรส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง การกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในของแต่ ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้ว จะเป็นกิจการซึ่งต้องการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงหนึ่งเป็น พิเศษ

ธนศวรรี เจริญเมือง (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจเป็นคำในวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิด โอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ ได้มีโอกาสในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ใช่ ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางคุม ไว้เด็ดขาดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจนั้น คือ การที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจการ ตัดสินใจในการบริหารกิจการสาธารณะบางอย่างแก่ส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการเอง โดยมี อิสระตามสมควร เช่น การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เป็นต้น

2. ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจถือเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการ ดูแลจัดการปัญหาของท้องถิ่นเอง และนำมาซึ่งประ โยชน์ที่สำคัญยิ่ง อย่างน้อย 5 ด้าน คือ (เชาว์นัส เสนพงศ์. 2547 : 8-9)

1. เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของ ตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง

4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหา ระดับชาติ

5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและประเทศ เนื่องจาก ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมี บทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

การกระจายอำนาจการปกครองนั้น มีความสำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ประเด็นสำคัญๆ ดังนี้ (ลิจิต ชีรเวคิน. 2520 : 3)

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนระดับชาติ และ โครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครอง ท้องถิ่นอย่างแท้จริงคือรากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการ พัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต้อง อาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้น ได้ นั้นจะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่การเปิดโอกาสให้แก่ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย

3. ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น มีดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนราชการกลาง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การ สนับสนุน ดูแล กำกับ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอำนาจอิสระในการปกครองได้ตามอิสระพอสมควร ในการกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตน

4. มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองนั้น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุนดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารหลายรูปแบบ ซึ่งในที่นี้ขอนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะเป็นคำที่แสดงความหมายได้ครอบคลุมถึงกิจกรรมทางการเมืองทุกชนิดที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพลเมืองกับสถาบันทางการเมืองภายในรัฐ ทั้งในการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้กว้างขวาง หลายความคิดเห็นซึ่งยังไม่มีกรสรุปความหมายที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คำนิยามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจมีดังนี้

ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2546 : 8) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา การเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบของนโยบายเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นนโยบายใหม่ในครั้งต่อไปด้วย ในทัศนะของนักรัฐศาสตร์ตะวันตก ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มักได้รับการกล่าวถึงไม่น้อยได้แก่การให้ความหมายเชิงการแบ่งจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเวเนเนอร์ (Weinert) ในบทความเรื่อง “Political Participation : Crisis of the Political Process” ซึ่งเวเนเนอร์ ได้ทำการรวบรวมความหมายของคำดังกล่าวตามที่ปรากฏจากทัศนะของนักวิชาการที่หลากหลายเอาไว้ 10 กรณีด้วยกันดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือเรียกร้องกับผู้นำของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ได้ เช่น การชุมนุมคัดค้านหรือสนับสนุนการกระทำของรัฐบาล การออกเสียงประชามติ หรือการวัดมติมหาชนหรือการทำโพลล์สำรวจความคิดเห็น (Polling) อันจะมีผลต่อการคัดค้านหรือสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลและสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือการเลือกผู้นำรัฐบาล เช่น การที่สื่อและประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์การทำงานของรัฐบาลหรือการปรับคณะรัฐมนตรี

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำของพลเมืองของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การร่วมกันชุมนุมและการยื่นข้อเรียกร้องในเรื่องต่างๆ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำอันแสดงถึงความรู้สึก แปรถแยก (Alienation) ที่ทำให้บุคคลขาดความสนใจหรือขาดการกระทำที่เป็นปฏิสัมพันธ์ กับระบบการเมือง ซึ่งการที่ไม่กระทำอันมาจากการมีความรู้สึกแปรถแยกทางการเมืองนั้น อาจก่อให้เกิดผลทางการเมืองตามมา แต่ต้องพิจารณาให้ได้ว่า การไม่กระทำอันใดเกิด จากความรู้สึกแปรถแยกเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการที่บุคคลไม่กระทำอันใดใน กรณีอื่นใดเป็นการมีส่วนร่วม

5. การมีส่วนร่วมโดยมีตัวแทน (Representative) ซึ่งประชาชนต้องออก เสียงเลือกตั้งตัวแทนเพื่อมาทำหน้าที่แทนตนตามระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่ง นับเป็นการมีส่วนร่วมในกรณีหนึ่ง แต่กระนั้นระบอบประชาธิปไตยทางตรงก็เห็นว่า การมี ส่วนร่วมแบบตัวแทนเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความตื่นตัว ทางการเมือง ทั้งที่เป็นการตื่นตัวมากและการตื่นตัวน้อย เช่น ผู้รับสมัครเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้ เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงแต่ก็ชอบวิพากษ์วิจารณ์หรือถกเถียงเรื่อง การบ้านการเมืองกับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือผู้ที่สนใจติดตาม ข่าวสารทางการเมืองตามสื่อต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำทางการเมือง ทั้งที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราว ซึ่งรวมไปถึงการกระทำทางการเมืองที่ใช้ความรุนแรง ด้วย เช่น การรับสมัครเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การก่อจลาจลสร้างความ วุ่นวาย หรือการก่ออาชญากรรมทางการเมือง เป็นต้น

7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่ประสงค์จะมีอิทธิพลต่อ ผู้นำทางการเมืองและการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการและการดำเนินการของข้าราชการ ได้ ด้วย

8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองมิใช่เป็นการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อ การเมืองในระดับชาติเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อทั้งการเมืองในระดับชาติและ การเมืองระดับท้องถิ่น

9. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการปฏิบัติการทางการเมือง ซึ่งเป็น เรื่องที่อาจต่างกันได้ตามกาลเวลา และสถานที่ เช่น วันหนึ่งการกระทำหนึ่งอาจจะนับเป็นการ มีส่วนร่วม แต่ในอีกวันเวลาหนึ่งอาจจะไม่เป็น หรือในพื้นที่หนึ่งอาจถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม ทางการเมือง แต่ในอีกพื้นที่หนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นก็ได้

สถิต นิยมญาติ (2524 : 18) ให้ทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมี ส่วนทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ในแง่ของการช่วยดึงเอาความรู้ความสามารถพิเศษ (Talents) และทักษะ (Skills) ของคนจำนวนมากออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม และใน อีกประการหนึ่ง การให้ประชาชนเป็นจำนวนมากมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องราวต่างๆ ของรัฐ กล่าวได้ว่าเป็นมรรควิธีช่วยส่งเสริมเสถียรภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

วัชรา ไชยสาร (2545 : 48) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “กิจกรรมทางการเมืองของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกกำหนด บุคคลในวงการรัฐบาลหรือกอดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ”

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2537 : 35) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานของรัฐบาล หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล และการกระทำนั้นต้องเป็นการ กระทำด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้”

คัมมิงส์ และ ไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17) ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นการ แสดงถึงสิทธิของประชาชนที่จะมีโอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ แทนตนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง
2. การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจ แก้ปัญหาาร่วมกัน มิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของ ประชาชนทุกคน
3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความ ต้องการการวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง อาจกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดย ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มี บทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนั่งประท้วง (Sit-ins) และการเดิน (Marching)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล เรียกว่า Autonomous Participation การมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายโดยอ้อม เรียกว่า Mobilization Participation (ทิพาพร พิมพิสุทธิ. 2521 : 104)

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องจะ โดยเจตนาหรือไม่เจตนา จะโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจ จะโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้เพื่อที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า มีรูปแบบหรือลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันหลากหลาย แต่อยู่ในกรอบของความหมายอยู่หลายลักษณะตามความเห็นของนักวิชาการ ดังนี้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2543 : 8-10) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พบเห็นอยู่ในระบบการเมืองส่วนใหญ่ ดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สำหรับประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยที่มีตัวแทนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์นั้น วิธีดังกล่าวเป็นวิธีการหลักที่ปรากฏอยู่ทั่วไป

ของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การทำงานให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น

3. กิจกรรมของชุมชน เป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม หรือองค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองและสังคม โดยการแสดงออกต่อปัญหาทางการเมืองและสังคมในรูปของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ

4. การชักจูง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในอันที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำในระบบการเมือง เพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งมักอยู่ในรูปแบบกระทำเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านร่างกฎหมายหรือนโยบายอันหนึ่งอันใด โดยเฉพาะ

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการเมืองเข้ามีส่วนร่วมแล้วสิ่งที่ควรสนใจประการหนึ่งก็คือ เงื่อนไขการมีส่วนร่วม ซึ่งมีดังนี้

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพในการเข้าร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมจะต้องไม่เป็นไปโดยการบังคับหรือถูกชักจูง ประชาชนมีส่วนร่วมก็โดยที่เขาได้ตระหนักว่าการเข้ามีส่วนร่วมนั้นจะช่วยให้อัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ

2. โอกาสหรือช่องทางที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ต้องมีมาก โดยเฉพาะกระบวนการวางแผนพัฒนาต่าง ๆ จะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนหรือ ท้องถิ่นนั้น ๆ เท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึงประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีอากร ซึ่งควรที่จะเป็นผู้ที่จะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย

3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะเข้ามีส่วนร่วม การที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ก็คือ การที่รัฐตระหนักว่าประชาชนจะเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนาดังนั้น เพื่อให้เกิดการยอมรับหรือให้ความร่วมมือในการวางแผนที่กำหนดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมโดยความเต็มใจ

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson. 1976 : 28-29 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2541 : 159-160) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในลักษณะที่คล้ายกัน แต่ได้เพิ่มรูปแบบบางรูปแบบที่สำคัญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วย

2. การลือขบี่ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาหนทางที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3. กิจกรรมองค์การ เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใด ๆ โดยมีจุดหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจเป็นประโยชน์สุขของส่วนรวมก็ได้

4. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือราชการเป็นการส่วนตัวโดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว

5. การใช้กำลังรุนแรง คือ กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมรัฐประหาร การสังหารผู้นำทางการเมือง

3. กลุ่มพฤติกรรมต่างๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

จรรยา สุภาพ (2514 : 254-269) ได้แบ่งประเภทผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับกลาง พิจารณาจากการใช้ตำแหน่งและชื่อเสียง

2. ระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมือง และมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่

2.1 ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมที่จะใช้อิทธิพลทางการเมืองได้

2.2 ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมืองและได้เสนอมาตรฐานในการวัดผู้ที่มีบทบาททางการเมือง ดังนี้

2.2.1 เป็นผู้ที่เป็นสมาชิกขององค์การทางการเมือง

2.2.2 เป็นผู้ที่มีบริจาคเงินทองให้กับองค์การทางการเมือง หรือผู้ที่เข้าแข่งขันสมัครรับเลือกตั้ง

2.2.3 เป็นผู้ที่มีสนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในระดับเล็กหรือการประชุมในระดับใหญ่

2.2.4 เป็นผู้ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2.2.5 เป็นผู้ที่ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองหรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือชี้แนะ หรือวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง

2.2.6 เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป

2.2.7 กลุ่มผลประโยชน์ และพรรคการเมือง

4. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลเบรธ (Milbrath. 1998 ; อ้างถึงใน จิตร โสภ วีระชัย. 2548 : 445-446) ได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 14 ระดับ จากน้อยไปหามาก ได้แก่

1. รับฟังหรือรับทราบข่าวสารทางการเมือง (เป็นการเกี่ยวข้องกับทางการเมืองในระดับต่ำที่สุด แต่มีคนที่เกี่ยวข้องมากที่สุด)
2. ไปออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน
6. ติดต่อบริการความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาคเงิน ให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคนหรือหลายคน
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรค โดยทำงานให้พรรคเป็นประจำเสมอ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง เพื่อตำแหน่งทางการเมือง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับการเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับทางการเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีคนที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด)

นอกจากนี้แล้ว อร์ทัย กักพล และโสภารัตน์ สาธุวงศ์ (2539 : 2-11) ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแบ่งเป็น ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ได้แก่ การเคยเป็นสมาชิกกลุ่มของทีมผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยทำงานให้กลุ่มเป็นประจำเคยเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่มหรือทีมผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ของกลุ่มหรือทีมที่ได้รับเลือกตั้ง การช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของกลุ่มหรือของทีมผู้สมัครสมาชิกสภา เคยลงสมัครเลือกตั้ง เคยเป็นเจ้าหน้าที่ของกลุ่มหรือทีมที่ได้รับเลือกตั้ง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหลักการที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยซึ่งผู้ปกครอง ได้รับการยอมรับจากประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตั้งของประชาชนนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะระบอบประชาธิปไตยจะอยู่ไม่ได้ หากประชาชนไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยอมรับว่าถูกต้องและไม่ขัดต่อกฎหมายที่เห็นได้ชัดก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง (สุจิต บุญบงการ. 2531 : 12) อาจจะคาดคะเนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้โดยศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่น หรือในองค์การที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในกิจกรรมส่วนท้องถิ่นในองค์การต่าง ๆ มักจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองระดับชาติมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมของการปกครองท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน แท้จริงแล้วประชาชนจะต้องปกครองกันเอง ออกกฎหมายเอง บริหารเอง แต่ประชาชนมีจำนวนมากไม่สามารถหาสถานที่และเวลาในการประชุมหารือกัน ได้จึงต้องมีการเลือกตั้งมอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลไปทำหน้าที่แทนตน การมอบอำนาจหรือการเลือกตั้งของแต่ละประเทศแตกต่างกัน บางประเทศมอบอำนาจให้แก่ผู้ที่จะไปทำหน้าที่แทนตน แต่บางประเทศมอบอำนาจให้บางส่วน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลเพียงบางส่วน ประชาชนยังมีช่องทางแห่งอำนาจที่จะเสนอกฎหมายได้โดยตรง โดยมีประเด็นที่เป็นองค์ประกอบดังนี้

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีกครั้ง ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนทั่วไปมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะทางการเมือง การเลือกตั้งได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

วัชร ไซยสาร (2541 : 8-9) ให้ทัศนะว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2547) ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้องหรือสนับสนุนต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

การเลือกตั้งเป็นกิจการที่สำคัญในกระบวนการทางการเมืองซึ่งมีอยู่ในแทบทุกประเทศไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใดหรือลัทธิการเมืองใด ๆ โดยมีจุดร่วมที่สำคัญของการเลือกตั้งคือการระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง

นอกจากนั้นการเลือกตั้งยังเป็นฐานที่มาของการเลือกสรรผู้ปกครอง เลือกสรรนโยบายที่ใช้ให้การเรียนรู้ทางการเมือง ฯลฯ จากประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญและมีการแข่งขันในระดับที่แตกต่างกันตามสภาพการณ์ความแตกต่างของนโยบายทางการเมืองอุดมการณ์ทางการเมือง และความคิดระบบการเมือง การเลือกตั้งที่มีการแข่งขันสูงมักจะมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย (จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527 : 23)

2. แนวความคิดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

11 ตุลาคม 2540 ปวงชนชาวไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเป็นครั้งแรก หลังจากสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งมีตัวแทนของประชาชนหลาย ๆ ฝ่ายจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้น มีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน นั่นคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองค้ำกริสรระที่จะมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม จึงบัญญัติให้เรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในหมวดที่ 6 ส่วนที่ 4 ของรัฐธรรมนูญ (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2552 : 79) ตั้งแต่มาตรา 136 – 148 นับได้ว่า เป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าของการเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งสำคัญซึ่งเดิมจากกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งตลอดมา โดยรับต้นแบบมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งของหลายประเทศ เช่น ประเทศอินเดีย ออสเตรเลีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง 3 ประการคือ การปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมือง โดยให้มีการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้คนดีมีความสามารถเข้ามาบริหารบ้านเมือง กระบวนการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และกระบวนการถอดถอนผู้ใช้อำนาจในทางมิชอบให้ออกจากตำแหน่งอันเป็นจุดกำเนิดของการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมารองรับภารกิจในการปฏิรูปการเมืองดังกล่าว

3. หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง

นักวิชาการได้สรุปหลักการสำคัญของการเลือกตั้งเอาไว้ ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนมีความสำคัญและได้รับการยอมรับ โดยเท่าเทียมกันไม่ว่าผู้เลือกตั้งนั้น

จะมีสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร หลักการที่ใช้เป็นมาตรการให้ความเสมอภาคก็คือการให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่งๆ มีคะแนนเพียงหนึ่งคะแนน (One man One vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

2. หลักการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Fair Election) หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ เป็นไปตามตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายปราศจากการครอบงำทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม นอกจากนี้การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระภายในขอบเขต และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีพื้นฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

3. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodical Election) หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่าได้ปฏิบัติไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองได้โดยสันติวิธี ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรมในระหว่างอยู่ในอำนาจ เมื่อครบวาระแล้วก็มีโอกาสที่จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับเลือกเข้ามาใหม่

4. หลักการให้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป (Universal Suffrage) หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการกีดกัน หรือจำกัดสิทธิบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ เนื่องจาก เพศ ศิวิ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม เงื่อนไขข้อนี้เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าเมื่อมีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิในการเลือกตั้งตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนตราบใดที่ประชาชนผู้นั้น ไม่ขาดคุณสมบัติ

5. หลักการลงคะแนนลับ (Secret Vote) หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้ง โดยเด็ดขาดเอกสิทธิ์นี้จะได้รับการปกป้องพิทักษ์ก็โดยการออกเสียงลับ โดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ปราศจากการข่มขู่ บีบคั้นจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

6. หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Free Election) หมายถึง การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระและเสรีปราศจากการบีบบังคับข่มขู่ด้วยประการใดๆ หลักการข้อนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่าสิทธิในการมีส่วนร่วมใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคน เมื่อประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิก็ย่อมจะขึ้นอยู่กับการ

วินิจฉัยของประชาชนเองว่าต้องการจะใช้สิทธิของตนอย่างน้อยเพียงใดหากการเลือกตั้งที่ประชาชนขาดอิสระเสรีแล้วผู้ปกครองจะอ้างว่าตนมีอำนาจโดยชอบธรรมคงจะไม่ได้

7. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งต้องแสดงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่มีการคดโกง (สรญา คันธรัตน์กุล. 2548 : 23 – 25)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นักสังคมศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น 3 ประเด็นคือ (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527 : 30-36)

1. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด เสนอหลักการสำคัญว่า “ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” โดยให้ความสำคัญถึงภูมิหลังของบุคคล โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอันได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ อายุ เป็นต้น เพื่อใช้ปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้เป็นตัวแปรในการศึกษาแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่ามีความหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ในเชิงเปรียบเทียบทฤษฎีประเภทนี้จะเสนอเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบ (Pattern) ของพฤติกรรมซึ่งมิได้สิ่งที่จะสรุปรวมเชิงนิรนัย (Deductive Generalization) หรือเพื่อที่จะทำนายพฤติกรรมของบุคคลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอนาคต

2. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ทฤษฎีนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อความมีเหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง วิถีรณรงค์หาเสียง การแถลงนโยบาย ร่วมตลอดถึงการบริหารการเลือกตั้ง กล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของพรรคการเมืองและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่ามนุษย์โดยปกติแล้วเป็นผู้ที่มีเหตุผลและสามารถใช้ข่าวสารที่ตนได้รับอย่างเป็นระบบ ทฤษฎีนี้จึงไม่ให้ความสำคัญถึงอิทธิพลแรงจูงใจจากจิตใต้สำนึก (Unconscious Motives) หรือพลังของความอยาก (Desires) ตลอดจนการกระทำที่ปราศจากความนึกคิดทั้งหลาย อาทิ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ นั่นคือการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาของมนุษย์สามารถที่จะทำความเข้าใจได้อย่างเป็นระบบตามทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล ความตั้งใจของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) ธรรมชาติของบุคคล 2) อิทธิพลจากสังคม

ประการแรกธรรมชาติของบุคคลเป็นการประเมินพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกในทางบวกหรือลบก็ได้ซึ่งอาจเรียกปัจจัยนี้ว่า “ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม” (Attitude Toward the Behavior) ซึ่งทัศนคติดังกล่าวจะมีอิทธิพลที่ให้คุณค่าเห็นชอบหรือต่อต้านการกระทำดังกล่าวได้

ประการที่สองอิทธิพลของสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของมนุษย์อื่น ได้แก่ความสำนึกถึงแรงกดดันของสังคมที่จะให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งความสำนึกดังกล่าวเป็นสภาพการรับรู้ปทัสถานของบุคคลของสังคมหรือเรียกปัจจัยนี้ว่า “ปทัสถานทางสังคมของบุคคล” (Subjective Norm) ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเมื่อเขาประเมินพฤติกรรมนั้นในด้านบวกและเชื่อว่าบุคคลอื่น ๆ ก็มีความสำคัญต่อเขาควรแสดงพฤติกรรมนั้นด้วย กล่าวโดยสรุปในการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจของบุคคล และความตั้งใจดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อการกระทำดังกล่าวและปทัสถานทางสังคมของบุคคลนั้น ปัญหาที่น่าพิจารณาคือถ้าหากบุคคลมี “ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม” กับ “ปทัสถานทางสังคม” ขัดแย้งกัน บุคคลจะแสดงออกอย่างไร ความตั้งใจของบุคคลอาจแตกต่างกันเป็นกรณีไปขึ้นอยู่กับปัจจัยใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน ซึ่งแตกต่างกันในการกำหนดความตั้งใจของบุคคล ดังนั้นการทำความเข้าใจความตั้งใจจึงต้องวัดทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมวัดปทัสถานทางสังคมและประเมินน้ำหนักสัมพัทธ์ (Relative Weight) หรือความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยทั้งสองนั้น อย่างไรก็ตามการที่จะทำความเข้าใจของบุคคลนั้นจะต้องสามารถอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลจึงมีทัศนคติและปทัสถานทางสังคมเช่นนั้น

ซึ่งตามนัยทฤษฎีทัศนคติเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งของความเชื่อ (Beliefs) ถ้าบุคคลเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีผลในทางบวกกับเขาเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งความเชื่อที่เป็นพื้นฐานการแสดงออกของบุคคลนี้เรียกว่า “ความเชื่อเชิงพฤติกรรม” (Behavioral Beliefs) อย่างไรก็ตามข้อบกพร่องของทฤษฎีดังกล่าวจะพบได้ว่าทฤษฎีได้ละเลยที่จะกล่าวถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากทัศนคติต่อพฤติกรรมทางสังคม ปัจจัยดังกล่าวได้แก่คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เช่น คุณลักษณะของอำนาจนิยม (Authoritarianism) การปกปิดและการเปิดเผย (Introversion and Extraversion) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) เป็นต้น หรือแม้แต่ปัจจัยที่เป็นตัวแปรด้านประชากร (Demographic Variables) เช่น เพศ อายุ ชั้นทางสังคม และชาติพันธุ์ เป็นต้น หรือ

ปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ เช่นสถานภาพทางสังคม บทบาททางสังคม การอบรมกล่อมเกลาทางสังคม ความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ ความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

จากการศึกษาจำนวนมากพบว่าปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพและปัจจัยด้านตัวแปรประชากรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ทำการศึกษานั้นถือว่าเป็นตัวแปรภายนอก (External Variable) ของพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของบุคคลอันส่งผลกระทบต่อทัศนคติและปทัสถานทางสังคมของบุคคล ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผยมีความสนใจในการพบปะสังสรรค์มากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบปิดเพราะมีความไวต่อแรงกดดันทางสังคมมากกว่า เป็นต้น

3. ทฤษฎีระบบ (System Theories) ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีที่มีประเด็นหลักในการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดดุลภาวะ (Equilibrium) ขึ้นในการเลือกตั้ง โดยพิจารณาทั้งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด (Deterministic Factors) และสำนึกเชิงเหตุผลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัย ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีระบบจึงมีลักษณะเป็นตัวแทนเชิงทำนาย (Prediction Model) โดยใช้หลักในการพิจารณาเชิงระบบทั่วไปว่าปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง เช่น สภาพการณ์ภายในและภายนอกประเทศ นโยบายทางการเมือง จำนวนบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น เป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากแนวทางและผลการศึกษาวิจัยที่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลนั้นพอจะสรุปเป็นแนวความคิดและผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไว้ 3 ประการใหญ่ ๆ คือ

3.1 สภาพของบุคคล ได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐานของบุคคลอัน ได้แก่ สถานภาพของบุคคล อาชีพ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ เป็นต้น

3.2 ทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งแสดงออกในรูปของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดีหรือไม่ดี แล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบที่หลากหลายต่อการเลือกตั้ง

3.3 ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง เช่น การแข่งขันในบางสมัย สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ เป็นต้น

5. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จากแนวความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการศึกษาทาง รัฐศาสตร์นี้ทำให้นักรัฐศาสตร์ต่างมุ่งความสนใจที่จะศึกษาอธิบายตลอดจนทำนายพฤติกรรม ของมนุษย์ในระบบการเมืองของประชาชนในประเทศ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อตอบคำถามที่ว่าใครเลือกใคร เมื่อไร และอย่างไรนั้น ทำให้นัก รัฐศาสตร์ต่างมุ่งแสวงหาแนวทางที่จะตอบคำถามอย่างมีเหตุผลตรรกะเป็นระบบและแม่นยำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนใน สังคมนั้น ๆ

การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีวิวัฒนาการมาจากความ สนใจของนักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการทั้ง 2 สาขา ต่างให้ ความสนใจต่ออิทธิพลของสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (อาชีพ การศึกษา กลุ่ม วัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อย เพศ) ซึ่งความสนใจในเบื้องต้นเพื่อหาแบบแผนของการเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมือง ในระยะต่อมาจึง ได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยทางจิตวิทยาหรือ ความรู้สึกทางการเมือง (Political Trust) ความรู้สึกแตกแยกจากสภาวะการณ์ทางการเมือง (Political Alienation) การสังกัดกลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรคเป็นต้น (จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527 : 2)

สรุปได้ว่าการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการศึกษาถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนอื่นและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะปัจจัยที่ถือว่าเป็นสาเหตุกำหนดให้บุคคลนั้นไม่เฉพาะแต่สิ่งที่ปรากฏออกมา ภายนอกเท่านั้น เช่น การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ แต่ยักรวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในใจของบุคคลซึ่งคนภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็น ได้โดยตรง เช่น ค่านิยมที่ยึดถือเป็นหลักในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ทศนคติความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ และ สภาพจิตใจ ซึ่งถือเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ สามารถสรุปได้ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่. 2557 : 5-9)

1. ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลเขวาไร่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง ประมาณ 4 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 56 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

- 1.1 ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
- 1.2 ทิศใต้ ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือก อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 1.3 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 1.4 ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 66,472 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 41,545 ไร่

3. ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของตำบลเขวาไร่ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงแบบลูกคลื่นสลับกับที่ดอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 บริเวณ ดังนี้

- 3.1 ที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลซึ่งสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำไว้ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ
- 3.2 ที่ดอนกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตำบล โดยสลับกับที่ราบลุ่ม สำหรับพื้นที่สูงมากจะอยู่บริเวณตอนกลางของตำบล ที่หมู่ 4 และ หมู่ 5 ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 190 เมตร

4. เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองทั้งหมด 18 หมู่บ้าน (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เขตการปกครอง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)
1	บ้านเขาวไร่	90
2	บ้าน โภคา	96
3	บ้านหัวหนองคู	137
4	บ้านคอนกลอย	85
5	บ้านเห็ดโค	93
6	บ้านหนองแสง	97
7	บ้านห้วยหลาว	148
8	บ้านหนองคูน้อย	155
9	บ้านหนองบัวแดง	120
11	บ้านบุตร โคตร	65
12	บ้านหนองบัวน้อย	76
13	บ้านเขาวพัฒนา	184
14	บ้านหนองบัวเหนือ	114
15	บ้านห้วยหลาวเหนือ	170
16	บ้านหนองแสงพัฒนา	85
17	บ้านโนนชัยศรี	43
18	บ้านท่าช้าง	64
19	บ้านห้วยใหม่	109
รวม		1,931

ที่มา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่. 2557 : 5-6

5 สภาพเศรษฐกิจ

ประชาชนภายในเขตพื้นที่ตำบลเขวาไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกยางพารา ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย เลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ โค กระบือ เป็ด ไก่ หมู และปลา เป็นต้น

มีหน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

- 5.1 ปิ๊มน้ำมัน จำนวน 3 แห่ง
- 5.2 โรงสีข้าวครอบครัว (ไม่เกิน 2 ลูกหิน) จำนวน 37 แห่ง
- 5.3 ร้านค้า จำนวน 58 แห่ง
- 5.4 โรงแรม จำนวน 2 แห่ง

6. ด้านการศึกษา

ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ มีสถานศึกษา ดังนี้

- 6.1 โรงเรียน จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย
 - 6.1.1 โรงเรียนบ้านเขวาไร่ (ครูณวิทยา)
 - 6.1.2 โรงเรียนบ้านหัวหนองคู
 - 6.1.3 โรงเรียนบ้านหนองแสง
 - 6.1.4 โรงเรียนบ้านหนองบัวแดง
 - 6.1.5 โรงเรียนบ้านห้วยหลาว
- 6.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วย
 - 6.2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านหนองบัวแดง
 - 6.2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านหนองคูน้อย
 - 6.2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบูรพาห้วยหลาว
 - 6.2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านหนองแสง
 - 6.2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านคอนกลอย
 - 6.2.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดรั่มฉีธาราม
- 6.3 ศูนย์พัฒนาเด็กอนุบาล 3 ขวบ จำนวน 1 แห่ง
- 6.4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (การศึกษานอกโรงเรียน) จำนวน 1 แห่ง

7. ด้านสถาบันและองค์กรทางศาสนา

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ มีวัดจำนวน 11 แห่ง ดังนี้

- 7.1 วัดรัชนียาราม ตั้งอยู่ที่บ้านเขวาไร่ หมู่ที่ 1
- 7.2 วัดบ้านโกทา ตั้งอยู่ที่บ้านโกทา หมู่ที่ 2
- 7.3 วัดบ้านหัวหนองคู ตั้งอยู่ที่บ้านหัวหนองคู หมู่ที่ 3
- 7.4 วัดบ้านคอนกลอย ตั้งอยู่ที่บ้านคอนกลอย หมู่ที่ 4
- 7.5 วัดทุ่งสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านเห็ดไค หมู่ที่ 5
- 7.6 วัดบ้านหนองแสง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองแสง หมู่ที่ 6
- 7.7 วัดบูรพาห้วยหลาว ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยหลาว หมู่ที่ 7
- 7.8 วัดบ้านหนองคูน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 8
- 7.9 วัดบ้านหนองบัวแดง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองบัวแดง หมู่ที่ 9
- 7.10 วัดบ้านบุตร โคตร ตั้งอยู่ที่บ้านบุตร โคตร หมู่ที่ 11
- 7.11 วัดบ้านโนนชัยศรี ตั้งอยู่ที่บ้านโนนชัยศรี หมู่ที่ 17

8. ด้านสาธารณสุข

ตำบลเขวาไร่ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง คือ

8.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวหนองคู ตั้งอยู่ที่บ้านหัวหนองคู หมู่ที่ 3 ตำบลเขวาไร่ ซึ่งให้บริการประชาชนภายในตำบลเขวาไร่ โดยแบ่งเขตรับผิดชอบ 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

- 8.1.1 บ้านเขวาไร่ หมู่ที่ 1
- 8.1.2 บ้านโกทา หมู่ที่ 2
- 8.1.3 บ้านหัวหนองคู หมู่ที่ 3
- 8.1.4 บ้านคอนกลอย หมู่ที่ 4
- 8.1.5 บ้านเห็ดไค หมู่ที่ 5
- 8.1.6 บ้านหนองแสง หมู่ที่ 6
- 8.1.7 บ้านบุตร โคตร หมู่ที่ 11
- 8.1.8 บ้านเขวาพัฒนา หมู่ที่ 12
- 8.1.9 บ้านหนองแสงพัฒนา หมู่ที่ 16
- 8.1.10 บ้านท่าช้าง หมู่ที่ 18

8.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวแดง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 12 ตำบลเขวาไร่ ซึ่งให้บริการประชาชนภายในตำบลเขวาไร่ โดยแบ่งเขตรับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

- 8.2.1 บ้านห้วยหลาว หมู่ที่ 7
- 8.2.2 บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 8
- 8.2.3 บ้านหนองบัวแดง หมู่ที่ 9
- 8.2.4 บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 12
- 8.2.5 บ้านหนองบัวเหนือ หมู่ที่ 14
- 8.2.6 บ้านห้วยหลาวเหนือ หมู่ที่ 15
- 8.2.7 บ้านโนนชัยศรี หมู่ที่ 17
- 8.2.8 บ้านห้วยใหม่ หมู่ที่ 19

9. ด้านการคมนาคม

ด้านการคมนาคมระหว่างตำบลเขวาไร่กับอำเภอเมืองมหาสารคาม มีถนนสายหลัก คือทางหลวงหมายเลข 219 (ถนนพยุภุมิพิสัย – เมืองมหาสารคาม) เป็นถนนลาดยางมาจากอำเภอนาเชือก ผ่านเขตบริการตำบลเขวาไร่ โดยผ่านบ้านหนองแสง บ้านหนองแสงพัฒนา บ้านเห็ดโค บ้านท่าช้าง บ้านคอนกลอย บ้านหัวหนองคู บ้านบุตรโคตร บ้านโกทา บ้านเขวาไร่ และบ้านเขวาพัฒนา เข้าสู่อำเภอบรบือ และอำเภอเมืองมหาสารคามต่อไป เป็นระยะทาง 60 กิโลเมตร และภายในหมู่บ้าน 18 หมู่บ้านมีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทุกหมู่บ้าน และมีถนนลูกรังบางส่วน มีถนนเชื่อมต่อหมู่บ้านภายในเขตบริการ และหมู่บ้านนอกเขตบริการ ก่อสร้างโดยงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ เพื่อให้การคมนาคมสะดวก และรวดเร็ว

10. ไฟฟ้าและระบบประปา

10.1 ไฟฟ้า

เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ มีการขยายเขตไฟฟ้าทั่วถึงทั้ง 18 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน มีสิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ เกือบทุกครัวเรือน แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องใช้การขยายเขตไฟฟ้าเพื่อใช้

ในด้านการเกษตร เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตพืชผลด้านการเกษตร เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน และสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนหลังฤดูเก็บเกี่ยว

10.2 ระบบประปา

ในเขตบริการ มีระบบประปาทุกหมู่บ้าน ประชาชนใช้น้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคจากประปาหมู่บ้าน แต่ปริมาณน้ำบางหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เนื่องจากบางปีต้องประสบภัยแล้ง และความต้องการน้ำมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

11. แหล่งน้ำธรรมชาติ

11.1 ลำน้ำ ลำห้วย จำนวน 13 สาย

11.2 บึง หนอง จำนวน 9 แห่ง

12. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

12.1 ฝาย จำนวน 10 แห่ง

12.2 บ่อน้ำตื้น จำนวน 13 แห่ง

12.3 บ่อบาดาล จำนวน 12 แห่ง

12.4 ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 18 แห่ง

13. จำนวนบุคลากร (พนักงานส่วนตำบล) รวม 57 คน

13.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 16 คน

13.2 ส่วนการคลัง จำนวน 6 คน

13.3 ส่วนโยธา จำนวน 7 คน

13.4 ส่วนการศึกษา จำนวน 20 คน

13.5 ส่วนการเกษตร จำนวน 2 คน

13.6 ส่วนสวัสดิการสังคม จำนวน 5 คน

13.7 ลูกจ้างประจำ จำนวน 1 คน

14. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 จำนวน 20,607,009.75 บาท ประกอบด้วย

14.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง จำนวน 425,338.68 บาท

14.2 รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้ จำนวน 12,447,291.07 บาท

14.3 เงินอุดหนุนทั่วไปจากรัฐบาล จำนวน 7,734,380 บาท

15. การรวมกลุ่มของประชาชน

การรวมกลุ่มทุกประเภท จำนวน 53 กลุ่ม แยกประเภทกลุ่ม ได้ดังนี้

15.1 กลุ่มอาชีพ จำนวน 13 กลุ่ม

15.2 กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 6 กลุ่ม

15.3 กลุ่มอื่น ๆ จำนวน 34 กลุ่ม

16. จุดเด่นของพื้นที่

16.1 มีอ่างเก็บน้ำห้วยค้อ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดความจุประมาณ 31,428,500 ลูกบาศก์เมตร ความรับผิดชอบของกรมชลประทานบนสันอ่างและบริเวณรอบ ๆ อ่าง มีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติเหมาะที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

16.2 ประชาชนมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ

16.3 ประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษีต่าง ๆ ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล

16.4 ประชาชนมีความสนใจในการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

16.5 ประชาชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างดี

16.6 ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น

16.7 ประชาชนมีการถือครองที่ดินในระดับสูง

17. ข้อมูลประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ มีประชากรทั้งสิ้น 7,415 คน แยกเป็น ชาย 3,717 คน หญิง 3,698 คน (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลประชากร

ลำดับ ที่	หมู่ที่ / บ้าน	จำนวน ครัวเรือน (หลังคาเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
			เพศชาย	เพศหญิง	รวม
1	หมู่ที่ 1 บ้านเขวไร่	98	162	170	332
2	หมู่ที่ 2 บ้านโกทา	110	174	174	348
3	หมู่ที่ 3 บ้านหัวหนองคู	148	214	222	436
4	หมู่ที่ 4 บ้านคอนกลอย	99	187	176	363
5	หมู่ที่ 5 บ้านเห็ดโค	114	210	196	406
6	หมู่ที่ 6 บ้านหนองแสง	109	197	193	390
7	หมู่ที่ 7 บ้านห้วยหลาว	160	300	287	587
8	หมู่ที่ 8 บ้านหนองอุน้อย	173	341	313	654
9	หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัวแดง	133	225	235	460
10	หมู่ที่ 11 บ้านบุตรโคตร	70	123	118	241
11	หมู่ที่ 12 บ้านหนองบัวน้อย	89	143	157	300
12	หมู่ที่ 13 บ้านเขาพัฒนา	215	312	337	649
13	หมู่ที่ 14 บ้านหนองบัวเหนือ	121	194	225	419
14	หมู่ที่ 15 บ้านห้วยหลาวเหนือ	173	299	265	564
15	หมู่ที่ 16 บ้านหนองแสงพัฒนา	91	179	195	374
16	หมู่ที่ 17 บ้านโนนชัยศรี	55	107	92	199
17	หมู่ที่ 18 บ้านท่าช้าง	74	147	153	300
18	หมู่ที่ 19 บ้านห้วยใหม่	116	203	190	393
รวม		2,148	3,717	3,698	7,415

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอณาเชือก. 2557 : 1

18. ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5,807 คน ประกอบด้วยชาย จำนวน 2,888 คน และหญิง จำนวน 2,919 คน (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ลำดับ ที่	หมู่ที่ / บ้าน	จำนวนครัวเรือน (หลังคาเรือน)	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)		
			เพศชาย	เพศหญิง	รวม
1	หมู่ที่ 1 บ้านเขวาไร่	98	130	140	270
2	หมู่ที่ 2 บ้าน โกทา	110	145	145	290
3	หมู่ที่ 3 บ้านหัวหนองคู	148	166	181	347
4	หมู่ที่ 4 บ้านดอนกลอย	99	132	136	268
5	หมู่ที่ 5 บ้านเห็ดโค	114	152	155	307
6	หมู่ที่ 6 บ้านหนองแสง	109	151	154	305
7	หมู่ที่ 7 บ้านห้วยหลาว	160	230	223	453
8	หมู่ที่ 8 บ้านหนองคูน้อย	173	272	249	521
9	หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัวแดง	133	180	186	366
10	หมู่ที่ 11 บ้านบุตรโคตร	70	100	88	188
11	หมู่ที่ 12 บ้านหนองบัวน้อย	89	111	129	240
12	หมู่ที่ 13 บ้านเขวาพัฒนา	215	249	273	522
13	หมู่ที่ 14 บ้านหนองบัวเหนือ	121	153	179	332
14	หมู่ที่ 15 บ้านห้วยหลาวเหนือ	173	249	200	449
15	หมู่ที่ 16 บ้านหนองแสงพัฒนา	91	132	144	276
16	หมู่ที่ 17 บ้านโนนชัยศรี	55	87	72	159
17	หมู่ที่ 18 บ้านท่าช้าง	74	106	118	224
18	หมู่ที่ 19 บ้านห้วยใหม่	116	143	147	290
รวม		2,148	2,888	2,919	5,807

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอณาเชือก. 2557 : 1

19. คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่

19.1 คณะผู้บริหาร ประกอบด้วย

- 19.1.1 นายสมบุรณ์ นาเพ็ญ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่
- 19.1.2 นายทองใบ แก้วลาด รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่
- 19.1.3 นายบุญโฮม นามโพธิ์ รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่
- 19.1.4 นางสาวละมุล แพงคำแสน เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วน

ตำบลเขาวไร่

19.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ ประกอบด้วย

19.2.1 นายนิรัตน์ กองสา	ประธานสภา
19.2.2 นายสมศรี สุธัสิตา	รองประธานสภา
19.2.3 นายแสงจันทร์ ทบบุญ	สมาชิกสภา หมู่ที่ 1
19.2.4 นายหนูเคน กันเมล์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 1
19.2.5 นายสัมฤทธิ์ เทียงเดช	สมาชิกสภา หมู่ที่ 2
19.2.6 นายพลวัต ประชาตรี	สมาชิกสภา หมู่ที่ 2
19.2.7 นายภโวทัย มุทธสุพงษ์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 3
19.2.8 นายอภิชาติ แสงจันทร์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 3
19.2.9 นายปฐมพงษ์ เรียงเศษ	สมาชิกสภา หมู่ที่ 4
19.2.10 นายบุตรเนียน เทียงดาห์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 4
19.2.11 นายพลอย เทียงโยธา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 5
19.2.12 นายสนิท เทียงผง	สมาชิกสภา หมู่ที่ 5
19.2.13 นายสมพร สีสา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 6
19.2.14 นายจำลอง สีสา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 6
19.2.15 นายไกล พรหมคอนกลอย	สมาชิกสภา หมู่ที่ 7
19.2.16 นายทองสุข วรรณปะเก	สมาชิกสภา หมู่ที่ 8
19.2.17 นายลอด บุญตาแสง	สมาชิกสภา หมู่ที่ 8
19.2.18 นายคำศิลป์ วิเศษดี	สมาชิกสภา หมู่ที่ 9
19.2.19 นายสมร พรหมคอนกลอย	สมาชิกสภา หมู่ที่ 9
19.2.20 นายสมัย แก้วโพธิ์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 11
19.2.21 นายปฐมพงษ์ เรียงเศษ	สมาชิกสภา หมู่ที่ 11

19.2.22 นายบุญเกิด ทิพย์วงศ์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 12
19.2.23 นางศุวศิลป์ สีมาษา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 12
19.2.24 นายบุญเพ็ง ถึงแสง	สมาชิกสภา หมู่ที่ 13
19.2.25 นายคำพันธ์ ช่างยา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 13
19.2.26 นายสุทัศน์ ทบง่อม	สมาชิกสภา หมู่ที่ 14
19.2.27 นายองอาจ ฉาพิลา	สมาชิกสภา หมู่ที่ 14
19.2.28 นายบุญล่วม พรหมคอนกลอย	สมาชิกสภา หมู่ที่ 15
19.2.29 นายสมนึก ทบพวก	สมาชิกสภา หมู่ที่ 15
19.2.30 นายทองพูน ศีลารัตน์	สมาชิกสภา หมู่ที่ 16
19.2.31 นายชุมพร คำทองสุข	สมาชิกสภา หมู่ที่ 16
19.2.32 นายกค ทบภักดี	สมาชิกสภา หมู่ที่ 17
19.2.33 นายพรมมา ปิ่นะกัง	สมาชิกสภา หมู่ที่ 17
19.2.34 นายวรัญญา จันทพิก	สมาชิกสภา หมู่ที่ 18
19.2.35 นายประจวบ ทบสี	สมาชิกสภา หมู่ที่ 18
19.2.36 นายสมหมาย แก้วลาด	สมาชิกสภา หมู่ที่ 19

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุจินตนา โสภานเวทย์ (2552 : 64) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคมและการเมืองท้องถิ่น ด้านการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล และด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

นพดล ตำราอนุพงษ์ (2552 : 84-86) ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกศรี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกศรี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกศรี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในแต่ละชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำเกิง ลักษณะโยธิน (2552 : 60-61) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านการรวมกลุ่มกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมือง อยู่ในระดับน้อยที่สุดตามลำดับ และการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับทางแก้ไข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นัฐฤกาด ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องอาจ จตุภูต (2552 : 56-57) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับ

ปานกลาง ด้านการสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นคณะกรรมการในชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนด้านการรับรู้ข่าวสารและเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมประชุมหรือร่วมชุมนุมเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน และด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ในระดับน้อย

วรเวช ศิริประเสริฐศรี (2554 : 93) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงความความคิดเห็นต่อสาธารณะ และด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านการแสดงออกด้วยการกระทำ และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศและหมู่บ้านที่อยู่อาศัยพบว่า โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

สุวีรพร ขวัญทองห้าว (2554 : 87) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการแสดงความความคิดเห็นต่อสาธารณะ และด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัยพบว่าโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

สุทธิพงษ์ แดงกีฬา (2555 : 90-92) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ และด้านการแสดงความความคิดเห็นต่อสาธารณะ การเปรียบเทียบการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศพบว่า เพศต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุแตกต่างกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอาชีพพบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่ง เสดิยรัตน์ (2555 : 62) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ระดับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า อำเภอ ปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีส่วน ร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านการรับสมัครเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และมีส่วนร่วม ทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การเปรียบเทียบ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามขนาดหมู่บ้าน พบว่า มีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามเพศพบว่า มีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามอายุและระดับ การศึกษา พบว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ชุมพล พันธโคตร (2555 : 63) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผล การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอาจสามารถ อำเภอ อาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้าน การเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการ ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่ม การเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ การ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้านเช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในด้านเพศ อายุ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย เท่านั้น เนื่องจากหมู่บ้านที่จะทำการศึกษามีอยู่จำนวนมาก รวมทั้งสิ้น 18 หมู่บ้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY